

GHID METODIC- JOCUL DRAMATIC

Prof. înv. preșcolar Cherciu Marioara
Liceul Tehnologic „G.G. Longinescu” Focșani, Vrancea

Istoricul și evoluția jocului dramatic

„*Creative- drama*” apare în anii 1920, în estul Americii, unde este aplicată cu succes. După cel de-al doilea război mondial metoda este preluată în câteva țări europene. Denumirea provine din termenul grec „*dram*” însemnând: acțiune, manipulare.

În denumirea acestei metode pedagogii țărilor europene și est-europene s-au inspirat din limba engleză „*creative-drama*”. Se pare că acesta este motivul pentru care, într-o țară sunt utilizate mai multe expresii similare: jocuri creative, jocuri de improvizare, etc.

Anglia a fost prima țară care a adoptat metoda, fiind însă utilizată și în Germania, Olanda, țările scandinave, chiar și în Cehoslovacia și Ungaria.

Adepții și promulgatorii acestei tendințe pedagogice sunt: Peter Slade și Brian Way, metoda provenind așadar din Anglia și Germania.

În 1949 Peter Slade pune bazele acestei tendințe reformatoare într-un centru din Birmingham. În 1954 apare cartea *Child drama* în care sintetizează experiențele acumulate în cadrul activității instructive-educative, cât și în cele extracurriculare. El subliniază faptul că aceste jocuri „*creative-drama*” (creative dramatice) se axează în mare măsură pe improvizație, fiind de fapt acțiuni de autoexprimare natural și spontană a copilului.

Conform lui Slade, *scopul acestor jocuri este formarea și dezvoltarea unei personalități echilibrate*. El apreciază totodată rolul și importanța motricității, a ritmului și a spațiului, a manifestărilor nonverbal și a dezvoltării creativității în cadrul jocurilor.

Ținând cont de psihologia copilului - în special a particularităților legate de vârstă - autorul definește jocurile accesibile diferitelor vârste. Teoria lui Peter Slade a fost preluată și promovată de alți renumiți pedagogi, precum Dorothy Heathcote (Anglia) și Gevin Bolton (Anglia). Specificul acestei tendințe este acela de a apropia și a ridica nivelul procesului instructiv-educativ la noile standarde ale societății. În această viziune copilul trebuie înzestrat cu acele cunoștințe care îi sunt necesare și pe care le poate aplica cu ușurință în activitatea sa.

În anii '70, metoda apare încetul cu încetul și în oarecare măsură modificată și în țările est-europene precum Ungaria, Cehoslovacia și România. Procesul de modificare și

adaptare are loc în fiecare țară prin „mâna” fiecărei educatoare, pe măsură ce o utilizează și o îndrăgește. La început procedul a fost folosit pentru a ajuta dramatizarea. În zilele noastre apare ca o *metodă de succes* acolo unde este aplicată cu tact și pricepere, iar eficiența ei depinde de educatoarele ingenioase, curajoase și pricepute. Această metodă care ajută în mare măsură dezvoltarea personalității copilului este una dintre tendințele reformei educaționale.

Caracteristicile jocului dramatic

Educația dramatică, pedagogia dramatică folosesc toate elementele procesului dramatic: este o metodă de dezvoltare a personalității, este una dintre școlile pedagogiei de reformă.

Pedagogia dramatică folosește ca și ustensile toate acele jocuri și exerciții care ne ajută în a ne înțelege mai ușor unii pe alții și pe noi înșine, ajută la dezvoltarea și perfecționarea diferitelor aptitudini, și astfel contribuie la consolidarea unei personalități cu care să ne orientăm mai ușor în mediul înconjurător imediat și mai îndepărtat. Aici se încadrează jocurile tradiționale pentru copii, exercițiile improvizate, cele de relaxare, jocurile ritmice, dar joc dramatic este jocul “cucu- bau!” jucat de părinte cu copilul mic.

Scopul acestor jocuri este dezvoltarea personalității, stabilirea și păstrarea contactului cu colegii cu mediul înconjurător, acceptarea de sine și obținerea acceptării celorlalți. Un accent deosebit cade asupra imaginației, fanteziei, creativității, capacității datorate vârstei pentru jocul de rol, empatiei copiilor. Acestea constituie baza jocurilor dramatice, sunt mijloace prin care ele se pot realiza, și în același timp scopul jocurilor este tocmai dezvoltarea lor. Dar ce este mai important, toate acestea se realizează prin acțiune, adică prin conduita de bază a copilului, prin joc.

Pe parcursul educației dramatice se dezvoltă și devine independent gândirea copilului, copilul lucrează cu o precizie mare, și activitatea lui devine planificată, învață să-și soluționeze conflictele pe cale democratică: se dezvoltă simțul umorului, capacitatea de acceptare a diferențelor individuale, auto-cunoașterea, se îmbogățesc și se perfecționează aptitudini motorii și de comunicare.

Jocul dramatic oferă sentimentul de siguranță și generează o bază solidă pentru aproape toate domeniile vieții sociale. Educatoarea, dacă este necesar - și aproape totdeauna este necesar - se joacă cu copilul în așa fel încât este prezentă și în diferite roluri. Astfel, educatoarea nu este reprezentanta autorității adulților, ci este tovarășa de joc mai vârstnică a copilului, a cărei scop este acela de a-i ajuta pe copii să atingă succese permanente. Adeseori

se întâmplă ca un copil care la grădiniță, într-o colectivitate unită, a fost destins, comunicativ, deschis, creativ, la școală, într-un mediu necunoscut, cu condiții și așteptări noi, devine complexat, emotiv, retras.

Prin utilizarea pedagogiei dramatice la preșcolari, grădinița poate avea un rol de prevenire în acest proces. Deoarece copilul cu care educatoarea folosește această metodă, căruia îi oferă posibilitățile valoroase ale jocului dramatic începând cu grupa mică, este cu mult mai avansat, mai „bogat” la vârsta școlară. Acest copil pornește la școală mai protejat, este mai creativ, empatic, are aptitudini de rezolvare a conflictelor, adică are mijloace care ușurează acomodarea. (în acest caz acomodarea în grupa cu predare în limba română)

Jocul dramatic este definit și ca fiind toate manifestările umane ludice în care apar elementele caracteristice ale procesului dramatic. Din cadrul jocurilor dramatice fac parte, pe de o parte, exercițiile de dezvoltare a aptitudinilor (concentrare, atenție, memorie, comunicare, etc.), pe de altă parte, toate acele jocuri, scene care implică asumarea unor roluri. Asemenea roluri sunt trăite de copil în viața cotidiană, respective în decursul jocului (fie în fața unui public, fie în absența acestuia).

Ce înseamnă a fi copil, de exemplu? (un copil la grădiniță sau în cadrul familiei, un frate mai mic sau fratele mai mare, toate acestea sunt roluri diferite, presupun relații diferite de sub sau supraordonare). Pentru copilul de vârstă preșcolară, rolurile presupun din punct de vedere al conținutului acestora, ceea ce copilul percepe în familia sa, respective în comunitatea din grădiniță. Pentru a îmbogăți acestea, pentru a prezenta mai multe tipuri în cadrul aceluiași rol se poate folosi cu cea mai mare eficiență povestea. Și anume - pe cât este posibil - basmele populare care i se spun zilnic.

“Comenius- părintele pedagogiei Europene, în ceea ce privește educația dramatică ne spunea: ”Orice este vizibil și se joacă este ca și teatrul.” (Gabnai, K., Dramajatekok, 1999)

Din basme pot primi numeroase modele despre relația dintre frați, despre ajutorarea părinților, despre mulțumirea politicoasă a ajutorului care i-a fost dat, despre modul de salutare la sosire și multe altele. Toate acestea poate lipsesc cu desăvârșire din viața de acasă a copilului sau se desfășoară într-un alt mod. Astfel, copilul devine capabil treptat până la vârsta școlară să fie un participant degajat creativ al activităților de analiză a rolurilor.

Copilul trăiește diferite roluri și în situațiile de joc, și anume roluri pe care el însuși le creează pe baza unui model pe care îl poartă în sine însuși (jocurile de-a mama și tata, căpitanul de corabie, de-a vânzătorul etc.). Copilul participă la aceste jocuri cu ajutorul conștiinței duble: știe exact că el este Paul, care este la grădiniță, dar acolo și atunci el este căpitanul cu barbă, care se luptă cu valurile pe corabia aflată pe marea frumoasă.

Copiii mici sunt foarte ocupați să crească mari. Jocul dramatic oferă un prilej special de a explora diferite roluri de adulți sau oameni care sunt importanți în viața lor. Pentru cei mici, orice este posibil: un băiețel poate fi o «mămică» și o fetiță poate fi un «tătic». Rolurile nu sunt încă destul de bine definite. Pentru copii, ele sunt mai degrabă o modalitate de explorare a lumii, în care important nu este ca ei să se conformeze rolurilor, ci realitatea să se conformeze nevoilor lor.

Jocul dramatic este liber și își are sursa în imaginația copiilor. El nu trebuie confundat cu «dramatizarea» care sună asemănător ca denumire, dar este de obicei regizată de educatoare și nu este spontană.

Jocul dramatic este spontan, se poate desfășura în orice loc, dar de obicei apare în spațiul consacrat construcțiilor cu cuburi, pe terenul de joacă de afară și, mai ales, îndeosebi în colțul căsuței. Astfel se confecționează și se păstrează la îndemână echipamente special care sunt, în esență, cutii umplute cu diferite obiecte pe care copiii le vor utiliza jucându-se de-a doctorul, de-a poștașul, de-a mecanicul etc” (Schulman Kolombus, E., 1998, p. 29)

Rolul și scopul jocurilor dramatice

Scopul acestor jocuri poate fi:

- dezvoltarea personalității;
- facilitarea capacității de a interacționa cu mediul, colegii, adulții;
- dezvoltarea capacității de cunoaștere, de acceptare de sine, pentru a fi acceptat de ceilalți;
- dezvoltarea imaginației, fanteziei, creativității;
- educarea limbajului;
- dezvoltarea comunicării verbale și nonverbale;
- dezvoltarea empatiei;
- dezvoltarea capacității de a-și exprima opiniile, de a le argumenta;
- dezvoltarea capacității de a discuta, de a polemiza;
- dezvoltarea capacității de a se bucura de succesul propriu sau al colegilor și de a suporta eșecurile;
- dezvoltarea capacității de a fi un membru corect, cinstit al unei echipe, grupe de copii din care face parte.

Prin intermediul jocurilor se dezvoltă viața socio-afectivă a copilului, acesta devine cooperant, dar și independent, în funcție de situațiile ivite.

Cuvântul cheie al acestei metode este *creativitatea*.

Aceste jocuri îi ajută pe pedagogi să cunoască copiii, să le urmărească dezvoltarea, schimbările în atitudine și comportament. Se pot evalua cunoștințele, exercițiile, impresiile, vocabularul activ și pasiv, comuniarea verbală și nonverbală, starea socială, intelectuală și afectivă.

Pentru a organiza cu succes aceste jocuri, trebuie să ținem cont de următoarele aspecte:

1. caracteristicile psihice ale tuturor categoriilor de vârstă:

- stadiul mișcărilor psiho-motrice, al percepției și gândirii, al vieții afectiv, voinței și perseverenței;

2. dezvoltarea individului și a interesului acestuia:

- nivelul de cunoștințe în fiecare domeniu (Ce știe?, Ce lipsuri are?, Cu ce greutate se confruntă?)

3. componența grupei:

- informații despre mediul social din care vine copilul;
- participarea procentuală a fetelor și a băieților;
- numărul copiilor pe categorii de vârstă la grupele combinate.

O altă cerință importantă pentru buna desfășurare a jocurilor „creative-drama” o reprezintă asigurarea optimă a unor condiții, precum:

1. Atmosfera:

- Asigurarea atmosferei plăcute, stimulativă;
- Stabilirea regulilor pentru a oferi siguranță;
- Conduita educatoarei: naturală, autentică, sinceră, afectuoasă;

2. Timpul:

- Asigurarea timpului necesar pentru jocuri, indiferent de forma de activitate sau de etapa în care se organizează jocul;
- Asigurarea continuității – să li se permită copiilor să se joace liniștiți (să nu-i întrerupem)

3. Spațiul:

- Asigurarea spațiului corespunzător
- Asigurarea spațiului suficient de mare, pentru buna desfășurare a jocului organizat;

- Asigurarea unui spațiu ușor de modificat în sală, pentru a putea crea rapid „ascunzișuri” pentru iepuraș, „culcuș” pentru lup, „mare” pentru rechin, etc.

4. Materiale utilizate:

- Să fie la îndemâna copiilor, ușor de mânuit, accesibile și estetice;
- Să nu reprezinte posibile surse de accidentare.

Jocurile dramatice au un efect benefic asupra copiilor greu de mânuit, ajută la integrarea copiilor timizi, retrași. Permit corectarea defectelor de vorbire într-un mod aparte, prin jocuri care par distractive, pline de umor. Astfel copiii vor participa cu interes fără să fie cuprinși de sentimente negative de teamă, rușine sau inhibiție.

Tipuri de jocuri dramatice

În literatura de specialitate, sistematizarea, împărțirea în capitole a jocurilor sunt diferite de la autor la autor. Majoritatea jocurilor sunt adecvate pentru dezvoltarea mai multor domenii, astfel sunt necesare anumite compromisuri pentru sistematizarea lor.

1. Jocuri de tip encounter (întâlniri)

- Jocuri de prezentare (de exemplu, ”Pânza de păianjen”: aruncăm un ghem de ață în cerc oricărei persoane. Cel care prinde ghemul se prezintă sau spune un alt lucru important despre sine. Apoi, refăcând ghemul, spunem informațiile aflate despre colegi.)
- Jocuri naturale de formare a grupului (de exemplu: jocurile sub formă de cântec „Șade rața pe butoi” sau „Frunză verde de cicoare”).
- Jocuri artificiale de formare a grupului (de exemplu: confecționăm cărți de joc cu trei – patru tipuri de desene într- un număr identic cu numărul copiilor. Toți aleg o carte de joc, iar cei care au ales cărți identice formează grupurile.)

2. Jocuri de relaxare

- Jocuri odihnitoare – de învioreare (de exemplu: copiii ascultă stând culcați pe sol muzică liniștitoare sau poveste vie.)
- Jocuri de relaxare care se bazează pe identificare (de exemplu: Suntem un sac plin cu grâu. Șoricelul roade sacul, grâul curge lent din sac.)

3. Jocuri de concentrare

- Exerciții de concentrare pentru mișcare (de exemplu: ridicați o pană de pasăre, o piatră, un butuc, o piatră!)
- Exerciții de concentrare a vederii (de exemplu: jocul de-a oglinda).
- Exerciții de ritm și dinamică pentru concentrarea auzului (de exemplu: jocul sub formă de cântec „Joc mai mândru decât hora”).

4. Exerciții de percepție

- Exerciții de percepție a spațiului (de exemplu: jocurile de-a baba oarba).
- Exerciții de percepție tactilă, de percepție a mirosului și a gustului (de exemplu: Într- un coș se află diferite obiecte. Copilul își va introduce mâna în coș și va recunoaște prin percepție tactilă obiectul sau va spune alte caracteristici ale acestuia).

5. Jocuri de ritm în versuri, sub formă de cântec, cu text, jocuri tradiționale pentru copii

6. Exerciții situaționale de mimă- de improvizare

Din această categorie fac parte exercițiile de relaxare, concentrare, înviorare, dar pot fi dezvoltate în continuare, combinate cu sentimente actuale, transformate în situații de viață- fără text.

De exemplu: bem ceai fierbinte, bem ceai rece.

7. Exerciți de mimă- de improvizare- cu text

8. Exerciții de dezvoltare a fanteziei

De exemplu: arătăm copiilor materiale textile, pietre de diferite forme sau alte materiale, și fiecare va spune cum i se pare, cu ce se aseamănă forma respectivă.

- Lanț de poveste - este povestea proprie a grupei. Cineva începe povestea, apoi altcineva continuă. Fiecare adaugă câteva propoziții.
- Exerciții situaționale (de exemplu, nuntă, un grup de cercetași în junglă, un accident rutier, etc.)

9. Alte idei și posibilități improvizative pentru jocuri

Jocul dramatic presupune o mare flexibilitate din partea pedagogului, a îndrumătorului jocului, deoarece aici nimic nu este obligatoriu, oricare dintre copii poate decide oricând să nu participe într- un anumit joc. Acest lucru trebuie să fie luat la cunoștință, iar căutarea cauzei neparticipării nu este permisă. Numeroase exerciții sunt folosite de toate educatoarele în practica de zi cu zi, fără să conștientizeze că folosesc elementele pedagogiei dramatice.

Concluzii

Aceste tipuri de joc îi ajută pe copii să facă față cu promptitudine oricărei situații de viață, să comunice în mod exact și coerent, să aibă relații interumane favorabile, să știe să se comporte în diferite roluri, să aibă capacități de exprimare verbală și nonverbală.

Prin jocul dramatic copiilor li se oferă o gamă largă de mijloace, procedee și strategii de lucru: jocuri de rol sau de improvizare.

Călătorind în spațiu și timp copilul comunică, observă, își formează impresii și certitudini transpuse pe scena vieții. Educatoarea îl poate ajuta pe copil să-i „ crească aripi”, îl învață „să zboare” cu mintea și întreaga ființă în lumea în care trăiește. Jocul este reușit dacă s- au rezolvat eventualele blocaje cognitive sau emoționale, s- au elucidate conflictele și participanții nu s-au abătut de la situațiile propuse. Jocul dramatic pretinde rezolvarea problemelor ivite sau artificial create prin aport creator și nu prin reproduceri fidele. Copilul va fi el însuși, fără să se ascundă în spatele unor șabloane, se va cunoaște pe sine însuși, va fi capabil să- și recunoască capacitățile pozitive cât și pe cele negative.

Ca și concluzie, se poate afirma faptul că prin aplicare conștientă și practică a jocurilor dramatice, vom reuși să stimulăm în copii setea de cunoaștere, trezind în ei atracția către învățare, spiritual de autoperfecționare. Prin această metodă, și prin alte mijloace reformatoare, prin metodele active, vom reuși să transformăm universul copiilor într-un „ atelier de învățare”, în cadrul căruia aceștia au posibilitatea de a cerceta, experimenta și descoperi lumea înconjurătoare, iar procesul didactic va deveni o formă de joc, plăcută, iar existența lor se va modela conform acestei atitudini constructiv- educative. Prin aplicare conștientă și practică a jocurilor dramatice, vom reuși să stimulăm în copii setea de cunoaștere, trezind în ei atracția către învățare, spiritul de autoperfecționare.

Jocul dramatic este metoda care ajută copilul să își dezvolte personalitatea este una din tendințele reformei educaționale.

Bibliografie:

1. Dr. Morand de Jouffrey , P., 2003, *Psihologia copilului*, Editura Teora, București
2. Dumitru, Ghe., Novac, C., Mitrache, A., 2005, *Didactica activităților instructiv-educative pentru învățământul preprimar*
3. Gerendai, Zs., Mester, F., Dr. Perlai, R., Kiraly S., A., 2010, *Jocuri de dezvoltare pentru vârsta preșcolară- Manual pentru eductoare, părinți și studenți*, Editura Novum , Târgu Mureș
4. Kiss, S., Laszlo, S., Mihaly E., Pal, A. M., Simon, E.,2009 *Jocuri Creative- Drama*, Editura Novum, Târgu Mureș
5. Lespezan, M., 2007, *Tradițional și modern în învățământul preșcolar*, Editura Omfal Esențial, București
6. *** *Programa activităților instructiv-educative în grădinița de copii*, București, 2005.